

Rådet for et
aldersvennlig
Norge

Rapport for perioden april – desember 2023

Mandat og medlemmer

Rådet for et aldersvennlig Norge har siden forrige rapport i mars 2023 hatt et aktivt år med rådsmøter, høringer, møter med politikere og organisasjoner, foredrag og innlegg, og i oktober en stor nasjonal konferanse med ledere i private og offentlige virksomheter og frivillige organisasjoner som målgruppe. Målsettingen for alle aktiviteter i rådet er å skape forståelse for, spre kunnskap om og bidra til tiltak som vil være med å gjøre Norge til et mer aldersvennlig samfunn.

Rådet har i tråd med mandatet av 1. juni 2022, og Stortingsmeldingen som ble lagt fram i juni 2023, jobbet med temaer relatert til innholdet i den nye reformen Bo trygt hjemme. Det som er åpenbart er at skal vi nå målet om et aldersvennlig samfunn, forventer rådet at det jobbes på tvers av alle sektorer i kommuner, private- og offentlige virksomheter, organisasjoner og staten.

Rådet er opptatt av å se både utfordringer og muligheter knyttet til den store samfunnsendringen som må til for at bransjer og kommuner skal bli mer aldersvennlige for alle. Rådets medlemmer representerer bransjer som supplerer hverandre. I forbindelse med bytte av administrerende direktør i Husbanken, er Osmund Kalheim erstatt med ny administrerende Jan Hjelle.

Vårt mandat

Rådet skal bidra til at eldre kan leve aktive, meningsfulle og trygge liv. Eldre innbyggere representerer muligheter og ressurser i en mer bærekraftig samfunnsutvikling.

Med en Bo trygt hjemme-reform vil regjeringen bidra til at eldre får bo i egen bolig lengst mulig dersom de kan og vil. Tverrsektorielle perspektiver som blant annet omhandler bolig, nærmiljø, digitalisering og mobilitet inngår i reformen som rådet har som mandat å bidra til.

Sammen med senteret

Rådet vil samhandle med Senteret for et aldersvennlig Norge i gjennomføring av Nasjonalt program for et aldersvennlig Norge som nå erstattes av Program for et aldersvennlig Norge 2030. Rådet har hatt fokus på dette og vil ytterligere påvirke med forslag til tiltak i Regjeringens og Stortingets videre oppfølgingsarbeid med Bo trygt hjemme-reformen.

Rådet har merket seg at i den nye reformen er det fortsatt de friske eldre, seniorennes ressurser og tilrettelegging for at innbyggerne skal greie seg selv hjemme så lenge som mulig som er intensjonen, og som vil være rådets oppdrag å arbeide videre med. Rådet er godt fornøyd med at det meste av det viktige arbeidet som er gjort gjennom Leve hele livet-reformen og det nasjonale programmet er i varetatt og videreført i den nye reformen.

Et samlet råd har gitt viktige innspill i forbindelse med høringen av St.melding Fellesskap og mestring – Bo trygt hjemme. Innspillene er basert på saker som rådet har jobbet med i perioden og som rådet vil fortsette å ha fokus på i sitt videre arbeid. Dessverre ser vi at våre innspill ikke er tatt inn, og vi ønsker derfor å gjenta noen av disse som også er våre kjernesaker. Vi anmoder Statsråden om å ta med seg rådets innspill i det videre arbeidet med å konkretisere og foreslå tiltak for å nå målene i Bo trygt hjemme reformen.

Innspill til saker og tema

Sentrale saker som vi ber statsråden vurdere i det videre arbeidet for å nå målet om et aldersvennlig Norge:

Forventningsavklaring

Befolkningen må i større grad bli informert om hva de kan forvente at det offentlige dekker i tiden som kommer, da mye er uavklart knyttet til hva som er realistisk å få til. Åtte av ti nordmenn sier i Kantars Helsepolitiske barometer (2023) at den enkelte må ta større ansvar for egen helse, sosialt liv og egen boligsituasjon for å sikre seg en god alderdom. Det er imidlertid uklart hva som ligger i dette. Rådet mener det må gjøres en forventningsavklaring med befolkningen rundt det å bli eldre. Hva ligger i trygghet, og hva kan forventes at stat og kommune bidrar med av hjelp og tjenester som de eldre vil trenge.

Bolig

Bolig er det temaet som vi blant annet gjennom kampanjen Planlegge litt ser at innbyggerne er mest opptatt av. Det er også ett av temaene som rådet har hatt mest fokus på, og vil fortsette å ha fokus på i det videre arbeidet. Debatten knyttet til Eldres boligbehov ender dessverre som regel i behov for omsorg og sykehjemsplasser. Det er selvfølgelig også svært viktig - vi blir mange flere eldre og flere vil trenge omsorg som sykehjemsplasser gir.

Siden de aller fleste ønsker å bo hjemme så lenge som mulig, må det finnes egnede boliger å flytte til uten at det skal være sykehjemmet. Det kommende Eldreboligprogrammet som Husbanken har fått i oppgave å utvikle må få høy prioritet fra regjeringen. Det er behov for en klarere boligpolitikk knyttet til å eie en bolig vs. leie. Det må også legges en plan for hvordan de ekstra kostnadene knyttet til de nye energikravene fra EU/EØS skal håndteres.

Frivillighetspolitikk

Frivilligheten inngår som en betydelig bidragsyter i den nye reformen i innsatsområdet levende lokalsamfunn. Det må iverksettes en systematisk frivillighetspolitikk som ivaretar et aldersvennlig samfunn, beredskap, folkehelse, barn og unge. Frivilligheten må få en forutsigbar finansiering. Og alle kommuner må utarbeide en egen frivillighetspolitikk. Det bør legges en plan for hvordan offentlig og frivillige kan samarbeide om økt deltakelse i frivilligheten. Rådet håper det kan initieres et tiltak basert på ideen om at eldre hjelper eldre.

Nye servicejobber

Servicetjenesteleverandører som mat- og måltidsbransjen, renhold og hagestell har mye å tilby eldre som skal bo trygt hjemme, lengre. Renholdsbedrifter og andre leverandører av servicetjenester er nye muligheter i et aldersvennlig samfunn. Det må gjøres tiltak for å få renholdsbedrifter inn i hjemmemarkedet. Eksempel på tiltak for å skape et marked for flere leverandører av servicetjenester kan være skattefradrag for utgifter til hjelp i hjemmet.

Gjennom hjelp til praktiske gjøremål vil eldre kunne greie seg selv lengre og ikke belaste kommunens helse og omsorgstjenester. Dette vil også kunne skape jobber til flere og bekjempe svart arbeid. Rådet ber om at det innhentes kunnskap og erfaringer som er gjort i de andre nordiske landene.

Digitalisering

Digitalisering er ett av de viktigste temaene i en tid da det blir flere eldre enn yngre og mange oppgaver må løses digitalt.

Økende digitalisering vil føre til at mange settes utenfor samfunnet pga. løsninger som de ikke kan delta i. En for rask digitalisering vil skape en fare for at gruppen av personer som er ikke-digitale eller i risikogrupper ikke blir mindre, men vokser. Det må finnes alternative analoge løsninger som sikrer inkludering. Det er en forutsetning at det både finnes analoge løsninger og at det jobbes systematisk for en digital inkludering for at målene om å bo hjemme trygt og lenge nås.

Kunnskapsnivået er forskjellig. Det er behov for både full opplæring og akutt hjelp i form av et sammensatt innhold i et lokalt digi-hjelp tilbud. Eksisterende løsninger som bibliotek, seniornett med "datastuer" mm bør styrkes. Det er behov for at folk kan få hjelp til det de trenger når de trenger det.

For å ivareta behovet for omsorgstjenester med stadig flere eldre, vil tjenestene bli erstattet av digitale løsninger. Det er da viktig at mottakerne er komfortable med digitale løsninger fra før.

Rådet har hatt personvern og sikkerhet som tema, og vil jobbe videre med dette for å skaffe mer innsikt i hva som er barrierer og hva som er muligheter. Her er det for lite kunnskap. Universell utforming knyttet til det digitale må også få mer oppmerksomhet blant både myndigheter og premissgivere.

Helsepersonellkommisjonen

Rådet har i perioden levert høringsinnspill til helsepersonellkommisjonen. Vårt viktigste innspill der er at forebygging av framtidig behov for helse- og omsorgstjenester er avgjørende for å sikre langsiktig bærekraft i tjenestene. Øvrige sektors (mobilitet, utdanning, arbeidsliv, idrett, miljø, næringsliv) bidrag inn i dette arbeidet er i liten grad ivaretatt av kommisjonen.

En økt innsats på helsefremmende og forebyggende arbeid må følges opp med tilstrekkelige ressurser i alle sektorer og samordnes for å sikre måloppnåelse.

Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2023–2027

I planen fra Kommunal og distriktsdepartementet (KDD) for den forrige fireårsperioden var det lagt vekt på at kommuner og fylkeskommuner har en aktiv og helhetlig tilnærming til utvikling av aldersvennlige kommuner og fylker. I nåværende plan er aldersvennlig ikke nevnt.

Vi får tilbakemelding om at planavdelingene i kommunene ikke kan prioritere aldersvennlig i sine planer siden det ikke lengre er med i de nasjonale føringene. Dette oppleves svært uheldig, ikke minst gitt budskap om at den nye reformen Bo trygt hjemme er utarbeidet, og skal gjennomføres, på tvers av 6 departement.

Rådet ber statsråden ta dette videre med KDD. Det må iverksettes grep for å ivareta aldersvennlig i de kommunale planene videre.

Konferanse

I oktober 2023 arrangerte rådet og senteret i fellesskap den nasjonale konferansen Sammen for et aldersvennlig Norge i Trondheim. Temaet for konferansen var samarbeid og samskaping mellom ulike sektorer og hvordan møteplasser kan bidra til at vi sammen skaper mer bærekraftige og aldersvennlige samfunn. Den årlige konferansen ble gjennomført for tredje gang. Det er et tiltak som blir godt mottatt og vil videreføres. I tillegg er rådet og senteret også invitert med å en rekke andre arrangement, webinar og konferanser arrangert av samarbeidspartnere og andre.

Bo trygt hjemme og veien videre

Fra arbeidet med innspill til Bo trygt hjemme-reformen er det kommet frem flere utfordringer som må løses. Rådet for et aldersvennlig Norge vil fremover være spesielt opptatt av følgende:

- **Bolig** – vi vil ha et spesielt fokus på Boligmeldinga og på Eldreboligprogrammet i reformen.
- **Frivillighet** – det må iverksettes tiltak som sikrer en helhetlig frivillighetspolitikk i kommunene. Rådet vil bidra til gjennomføring av kampanjer for å rekruttere flere eldre til frivillig innsats gjennom organisasjonene i rådet.
- **Digitalisering** - i Bo trygt hjemme-reformen vises det til at Rådet for et aldersvennlig Norge i sin årsrapport for 2021 pekte på at digitalt utenforskap representerer en demokratisk utfordring. Dette gjelder fortsatt og rådet vil være opptatt av at en ser på hele bildet knyttet til våre digitale liv. Personvern og universell utforming er tema rådet vil være spesielt opptatt av å ta videre.

Rådet vil bistå Senteret for et aldersvennlig Norge med innsikt og innhold knyttet til gjennomføringen Program for et aldersvennlig Norge 2030. Samtidig som rådet vil ivareta sin rolle som pådriver i utviklingen at et mer aldersvennlig samfunn.

En svært viktig forutsetning for å lykkes med Bo trygt hjemme-reformen er at det arbeides på tvers i de departementene som inngår i reformen. Uten det vil det være vanskelig å nå målet om at vi skal kunne leve gode og trygge liv hjemme så lenge som mulig.

Rådet ser frem til et ytterligere samarbeid og samhandling om løsninger for å nå Stortingets og Regjeringens ambisiøse mål og om et aldersvennlig Norge – for alle.

Rådet for et aldersvennlig Norge

Berit Brørby, leder